

SUYUN ORTASINDA BİR KARA, NASIL OLUŞTU BU ADA?

Tasmanya, Oahu, Nukuoro... Bu kara parçalarının en büyük ortak özelliği şu: Hepsi de birer ada! Ancak oluşum biçimleri birbirinden farklı. Nasıl mı dersiniz? Haydi gelin, birlikte keşfedelim.

Tamamen suyla çevrili kara parçalarına ada diyoruz.

Yeryüzü levha denen, birbirine geçmiş yapılardan oluşuyor ve bu levhalar sürekli hareket ediyor.

Longboat Key Adası

Bilim insanlarının araştırmalarına göre bundan milyonlarca yıl önce Dünya üzerinde Pangea adı verilen tek bir kıta bulunuyordu. Yeryüzünü oluşturan levhaların hareketleri sonucunda bu kıta birkaç büyük parçaya ayrıldı.

Bu süreçte büyük kara parçalarından ayrılan daha küçük parçalar, çevreleri suyla kaplandığı için ada hâline geldi.

İşte Tasmanya ve Danimarka'ya bağlı Grönland dâhil olmak üzere pek çok ada, bu şekilde oluştu. Bu tür adalara kara yakını adalar deniyor.

Grönland Adası'nın uydudan çekilmiş bir görüntüsü

Bazı adalarsa kıyı şeridine paralel bir biçimde konumlanıyor. Bu adalara bariyer adaları deniyor. Takım adalar hâlinde de bulunabilen bariyer adalarının oluşumuyla ilgili birkaç farklı teori bulunuyor. Bu teorilerden birine göre okyanus, deniz ya da akarsulardaki akıntılarla sığ sularda kumlar birikiyor. Bir diğer teoriye göreyse eriyen buzulların taşıdığı toprak, kaya ve çakıl yığintılar oluşturuyor. Tüm bu kumlar ve yığintılar zamanla o kadar birikiyor ki birer ada hâlini alıyor. Mozambik'teki Bazaruto ve ABD'deki Longboat Key adaları bunlardan yalnızca ikisi.

Surtsey Adası

Adalar, okyanusların altında kalan yanardağların patlaması sonucunda da oluşabiliyor. Bu patlamalarla ortaya çıkan lavlar soğuyarak su yüzeyinde üst üste katmanlar oluşturuyor. Bu şekilde oluşan adalara okyanus adaları deniyor. Okyanus adaları, hareket hâlindeki levhalardan birinin, bir diğerinin altına geçmesiyle de oluşabiliyor. İzlanda'daki Surtsey, Yeni Zelanda'daki Beyaz Ada ve ABD'deki Oahu adaları bunlardan bazıları.

Kara yakını adalarla ayrıldıkları kara parçası arasında bazen bir toprak bağlantısı kalıyor. Bu bağlantı gelgit dönemlerinde, sular yükseldiğinde ortadan kayboluyor, sular alçaldığında ise üzerinde yürünebilecek kadar belirginleşiyor. İşte bunlara gelgit adaları deniyor. İngiltere'ye bağlı Burgh ve Lihou adaları bunlardan bazıları.

Burgh Adası

Palmiye Adaları

Doğal yollarla oluşan adaların yanı sıra yapay adalar da bulunuyor. Bu adaların oluşturulmasında iki farklı yöntem uygulanıyor. Göldeki bir adanın büyütülmesi söz konusuysa adanın çevresindeki su boşaltılabilir. Böylece ada genişletiliyor. İkinci yöntemde de başka yerlerden getirilen yapı malzemeleri okyanus ya da gölde oluşturulacak ada zemininin yapımında kullanılıyor. Birleşik Arap Emirlikleri'ndeki Palmiye Adaları ve Hollanda'daki Flevopolder en çok bilinen yapay adalar.

Bassas da India

Okyanus adalarının çevresinde bazen mercan kayalıkları oluşabiliyor. Bu kayalıklar zaman içinde büyürken ortada kalan volkanik ada gitgide küçülüyor. Böylece su yüzeyinde yalnızca yükselen mercan kayalıkları kalıyor. Bu tür adalara atol deniyor. Fransa'ya bağlı Bassas da India ve Yeni Zelanda'ya bağlı Pukapuka bunlardan birkaçı.